

ГЕОСТРАТЕГИСКО ОКРУЖУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Кратка содржина

Трудот ги елаборира современите геостратежиски карактеристики на Балканот и се обидува да укаже на можните правци на евентуалното позитивно валоризирање на промените кои се случуваат во непосредното геостратежиско окружување на Република Македонија. Многу различни процеси имаат влијание на геостратежиската положба на Република Македонија. Имено, геостратежиското и геополитичкото рedefинирање на Регионот, современите геостратежиски аспекти, местото на Република Македонија во рамките на јужноевропското боениште, како и квалитативните особености со кои треба да се здобие македонската територија во блиска иднина, треба да се искористат во насока на зацврстување на територијалната кохезивност, како и на нејзината континуитетна и коридорска политичко-географска положба.

Клучни зборови: ГЕОСТРАТЕГИЈА, ГЕОСТРАТЕГИСКИ ОСКИ, НАЦИОНАЛНА БЕЗБЕДНОСТ, КОРИДОРИ, НАФТОВОД.

Вовед

Националната безбедност, за секоја држава, претставува една од основните национални цели. Преку способноста на државите да ги поразат или да ги елиминираат ретроградните сили, можат да се обезбедат услови за непречено реализирање и на другите национални цели. Оттука, ако се согласиме дека едно од средствата за остварување на гореискажаната констатација, претставува војната која претставува продолжение на политиката, но со други средства, тогаш, продолжение на геополитиката која ги потенцира географските фактори како пресудни во водењето на државната политика, претставува геостратегијата како страте-

гиска практика за преобразување на просторот на начин кој најмногу одговара на интересите на одредена држава или држави. Ваквите премиси произлегуваат од релацијата помеѓу следните две прашања: додека геополитиката се обидува да одговори на прашањето, кој има право на одредена територија, геостратегијата одговара на прашањето, како да се завладе со одредена територија? (Грчић, 2000: 91)

Ако тргнеме од класичниот геостратегиски концепт, истиот ќе нè упати на анализа на военостратегиските потенцијали на одредени држави или на одредена територија, со целокупниот квалитет на географскиот простор. Меѓутоа, современите геостратегиски трендови кои го наметнуваат концептот на создавање на сфери на геостратегиски интерес, без значително присуство на воени потенцијали и можност за „војување од далечина“, во голема мера го профилира значењето на современите геостратегиски детерминанти.

Терминолошки гледано, префиксот „гео“ во геостратегијата упатува на географските објекти како што се патни комуникации, железници, населби и сл. Основната цел на геостратегијата, како што веќе споменавме, претставува остварување контрола на територијата, завладување со геостратегиските позиции, со утврдувања, пристаништа, острови, канали, големи комуникациски и со логистички артерии. Познати се примерите за Средоземното Море, Блискиот Исток, Балканот, Гибралтарската Теснина, Босфор, Дарданели, големите нафтени лежишта во Персискиот Залив и др. Сите овие примери претставуваат објекти на децениско спротивставување на одредени геостратегиски политики. Теоретската геостратегија, црпејќи искуства од различни карти, концепции и историски знаења, нуди најефикасни решенија за прекинување на комуникациите, за изолирање на армиите и просторот, за воспоставување контрола над територијата и сл. Значи, суштината на геостратегијата е премин на дадената територија од една контрола во друга.

Главните дилеми, на кои трудот се стреми да го фокусира вниманието, се можните правци на делување на Република Македонија, во состојба на варијабилно геостратегиско окружување и редефинирањето на геостратегиските атрибути кои ја определуваат геостратегиската положба на Регионот.

Современи геостратегиски аспекти на Балканот

Во современите военостратегиски околности, со подемот на информатичката технологија која наоѓа примена во вештачкото моделирање на офанзивните тактики, во селективното гаѓање со проектили и со теледиригираните модели на војувањето, географската димензија на војната во голема мера се намалува. Односно, нејзиното значење не е изразено во толкава мера, како што тоа беше за време на Втората светска војна или во најголемиот дел од Студената војна.

Балканскиот Полуостров, опишуван како „мост помеѓу Истокот и Западот“, во периодот на Студената војна имал одредена стратегиска улога. Ваквата констатација била присутна и поради неговата потенцијална неутралност врз која блоковските сили се обидуваа да воспостават сопствено влијание. Во денешни услови, со распаѓот на биполарната поделеност на светот, Балканот ја нема повеќе таквата стратегиска важност, поради што неговата потенцијална неутралност повеќе за никого не претставува витален интерес, следствено на тоа и на новонастанатите држави во регионот. Исто така, со оглед на осовременувањето на методите на војување, запоседнувањето на одредена територија заради започнување на конвенционален начин на војување, повеќе не е крајно неопходна (Fatić, 1999: 67). Оттука, технолошки напредните армии (не е повеќе важен нивниот квантитет) не мораат да ја контролираат територијата во непосредна близина со територијата на која имаат интенција да дејствуваат воено. Ваквите согледувања укажуваат дека геостратегиското значење на Балканот е помало за разлика од поранешниот биполарен период.

Во рамките на поранешната федерација, Република Македонија, со својата геостратегиска положба, во контекстот на Студената војна и европското војувалиште, претставуваше тампон-зона од витално значење за двата спротивставени блока. Од исклучително значење, во рамките на таквата геостратегиска определеност, претставуваше вардарско-моравскиот стратегиски правец кој ги соединува Егејското Море и Панонската Низина. Со евентуални воени дејства по вардарско-моравскиот стратегиски правец, од север, на силите на Варшавскиот договор им се овозможуваше напредување кон бреговите на Егејското Море, со крајна манифестација разделување на грчко-турското боиште и декласирање

на Грција која е од особено значење за НАТО-пактот во тој дел од Европа. Аналогно на тоа, по истиот стратешки правец, силите на НАТО можеа да продрат во Панонската Низина, со што се вклинуваа помеѓу јужното и централното боиште на Варшавскиот пакт и се создаваа можности за развивање на операции во сите правци (Петковиќ, 1996: 15).

Завршувањето на Студената војна, претставуваше крај на постоењето на посебното војувалиште на Варшавскиот договор во рамките на европското војувалиште. Тоа значи дека на просторот на поранешните членки на Варшавскиот договор се издиференцираа посебни војувалишта на Полска, Романија, Унгарија, Бугарија, како и на новосоздадените држави Чешка, Словачка, Молдавија, Летонија, Естонија, Литванија, Белорусија, Украина, Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина, Србија и Црна Гора, Македонија. Дел од споменатите држави се веќе членки на НАТО-алијансата.

Имајќи ја предвид современата геостратешка реалност, можеме да посочиме дека посебното војувалиште на НАТО се карактеризира со следните специфики: го зазема западниот, централниот и јужниот дел од Европа кој се карактеризира со голем број важни стратешки објекти¹, полуострови, острови, мориња, заливи, теснец. Ги држи под контрола сите морски излези од Европа кон топлиите мориња. Понатаму, има маритимна западна граница, наспроти огромното копнено (Руско) пространство на исток. Во рамките на војувалиштето постои „шаховска“ релјефна композитност (скандинавски, пиринејски, алпски, шарско-пиндски, карпатски, родопски планини). Најчувствителен дел на војувалиштето е централниот кој е во голема мера транспортно зависен од прекуокеанските логистички центри. Целото војувалиште е на удар на асиметрични закани (тероризам, употреба на оружје за масовно уништување, информатичко војување), на регионалните безбедносни закани кои можат да произлезат од потенцијалите за конфликти помеѓу државите или групи на држави во рамките на војувалиштето и транснационалните опасности, како екстре-

¹ Статус на стратешки објекти, во рамките на едно војувалиште, имаат значајните политичко-административни, демографски и економски центри, сообраќајните реони и др., вклучувајќи ги деловите на вооружените сили и инфраструктурата во нив.

мизмот, етничките конфликти и религиозниот ривалитет, организираниот меѓународен криминал, вклучувајќи и нелегална трговија со оружје, стратегиски материјали, дрога, масовни бегалски бранови и закани по животната средина.

Република Македонија во рамките на јужноевропското боиште

Просторот на Република Македонија се наоѓа во рамките на јужноевропското боиште². Истото, во значителна мера влијае врз детерминирањето на геостратегиските обележја на просторот на нашата држава.

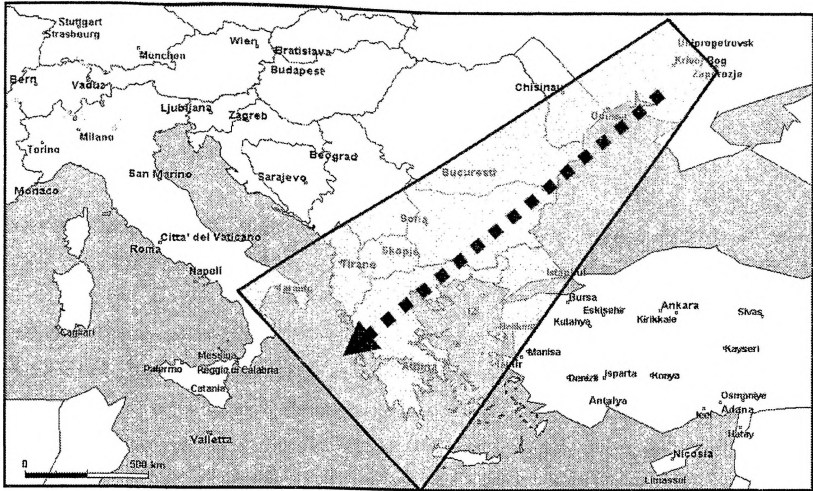
Северната граница на јужноевропското боиште ја сочинува линијата Алпи–Карпати, додека неговата јужна граница претставува Средоземното Море. Јужноевропското боиште, во источна насока, е ограничено со просторот на Мала Азија, односно до реката Кизилрмак (Кизилрмак), додека на запад се протега до италијанско-француската граница и до островот Корзика.

Доколку го опсервираме само копнениот дел од Јужноевропското боиште, сосема е евидентно дека истото го карактеризираат расчленетост со морињата, планинските масиви, реките, теснините, тесните проодни зони и превои. Евентуалните борбени дејствија (ќе ги анализираме иако е намалена, но не и исклучива можноста за такви методи на војување) и масовната употреба на борбена техника, во такви услови, значително би биле забавени. Операциите би се изведувале во одделни оперативни простори какви што се Апенискиот Полуостров, Северноиталијанската Низина, Панонската Низина, Долнодунавската Низина, Балканскиот Полуостров, Трансилванија, јадранско-егејскиот басен и црноморскиот басен. Физичко-географските карактеристики и комуникациската фрагментираност, амбиенталната некомпатибилност, како и канализираноста на проодните зони, претставуваат фактори кои, во голема мера го оневозможуваат брзото пренесување на дејствијата од една во друга оперативна зона.

² Во рамките на европското војувалиште егзистираат: арктичкото, северноатлантското, северноевропското, средоземното и јужноевропското боиште.

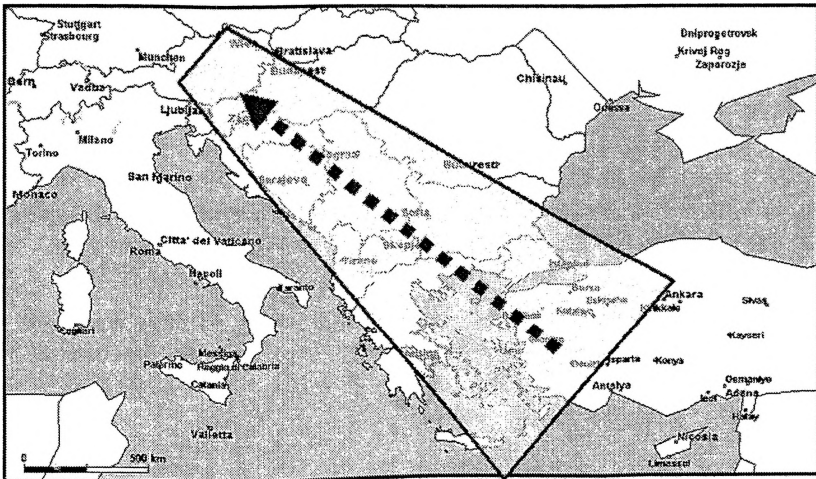
Безбедносната чувствителност на јужноевропското боиште, како составен дел на јужното крило на НАТО, е главната негова карактеристика, особено по создавањето на посебните војувалишта на повеќето држави кои излегоа од составот на поранешниот Варшавски договор или по распаѓот на СФР Југославија. Ваквата определба се потврди не само со крвавата разврска на југословенската криза туку и со хронично затегнатите грчко-турски односи, косовскиот проблем, со македонската криза. Осетливоста на Јужноевропското боиште, покрај другото, претставува резултат и на различните општествено-политички определби и економски интереси, процесот на „задолжителната“ унификација (неможноста за заземање друга опција) со воениот сојуз НАТО, неформалните мултирателарни и билатерални спогодби меѓу одделни држави, етничката композитност на регионот, односно поделеноста на определени народи во повеќе држави, влијанија и притисоци на соседните држави и големите сили, различните културно-цивилизациски детерминирања и слични состојби кои влијаат на неговата стабилност.

Како најзначајни оперативни простори во рамките на Јужноевропското боиште можеме да ги издвоиме: просторот Милано-Верона-Болоња, Љубљана-Трст-Риека-Загреб, поширокиот регион на Виена и Будимпешта, Белград-Сараево, Скопје-Софија-Краљево-Приштина, Трансилванија, регионот на Истанбул со Босфор и Дарданели, регионот на Одеса, Долнодунавската Низина, Отрантската Врата и други. Покрај припадноста на оперативниот простор Скопје-Софија-Краљево-Приштина, просторот на Република Македонија се наоѓа во зоната на многу значајниот украинско-егејски правец на дејствија, кој ги поврзува источниот дел на Средоземјето и јужна Украина со оска на правецот приближно на линијата Егејско Море-Босфор-Дарданели-Одеса-Киев и во обратна насока. Зоната на овој правец ја опфаќа Јужна Италија, Албанија, Македонија, Грција, Бугарија, источните делови на Србија и Црна Гора, Романија, западните делови на Турција, егејската и црноморската акваторија и јужна Украина.

Слика бр. 1 – Украинско-егејски стратески правец

Исто така, доколку меѓународните военостратески околности во одредена варијанта го наметнат тоа, можно е активирање на историски познатиот малоазиско-панонски стратески правец, кој би го опфатил егејскиот басен, вклучувајќи ги Грција и турските теснини, Македонија, Србија и Црна Гора и Панонската Низина со продолжение кон Баварија, како и во спротивна насока, преку Мала Азија кон Блискиот Исток.

Слика бр. 2 – Малоазиско-панонски стратески правец

Според претходно изнесеното, геостратегиското значење на територијата на Република Македонија во рамките на јужноевропското боиште, е мошне големо. Нејзината централна положба прејудира дека во евентуални локални и регионални војни би била неодминливо зафатена, поради што безбедноста и интересот за нејзиниот простор се доста изразени.

Во блиска иднина, со затпочнатите проекти за квалитативно „збогатување“ на македонскиот простор, истиот влегува во геостратегиските планови на воено најмоќната планетарна сила, Соединетите Американски Држави. Ако направиме анализа на геостратегиската важност на територијата на Македонија за САД, ќе дојдеме до следните констатации. Доколку се знае дека развојот на американската сфера на влијанија на Балканот, во својата суштина, ги поддржува интересите на нафтените гиганти на чело со конгломератот во кој се наоѓаат „Бритиш петролеум“, „Амоко“, „Арко“, „Шеврон“ и „Тексако“, е евидентно дека на оние географски просторства каде што споменатите компании имаат непосреден интерес, нужно е воспоставување воено присуство и контрола. Оттука, обезбедувањето на рутите по кои, во иднина, ќе поминуваат исклучително важни нафтоводи, претставува победа на интересите на овие компании. Проектот АМБО³ за изградба на трансбалкански нафтовод, од бугарското пристаниште Бургас, на Црното Море, до албанската Валона на Јадранското Море, во голема мера го истиснува неговиот европски конкурент, нафтениот гигант „Тотал-Фина-Елф“. Поинаку гледано, ос-

³ Согласно изјавите на Тед Фергусон (претседател на корпорацијата АМБО) од 7 Април 2004 година, презентирани на „Форумот за инвестиции и енергетика“, одржан во Скопје, Албанско-македонско-бугарската нафтена корпорација (АМБО) во 2004 година започна со изградба на транс-балканскиот нафтовод, со кој касписката нафта ќе се транспортира од Црното Море кон Јадранското Море. При тоа, е потенцирано дека нафтоводот е во вредност од 988 милиони евра, при што главни инвеститори се американската Ексим банка, Европската банка за реконструкција и развој, приватните американски банки, Ситибанк и ЦФС Бостон. Нафтоводот ќе биде со должина од скоро 900 км, поаѓајќи од Бургас во Бугарија до Валона во Албанија, додека делот кој ќе поминува низ територијата на Република Македонија ќе изнесува 350 км. Нафтоводот на Република Македонија треба да и носи годишен профит од 16-24 милиони евра, средства од тарифите кои нафтните компании ќе ги плаќаат за транспорт на нафтата. Проектот треба да биде завршен до 2006 година. Се поставува прашањето, дали завршувањето на проектот ќе се совпадне со поканата на Република Македонија за членство во НАТО?

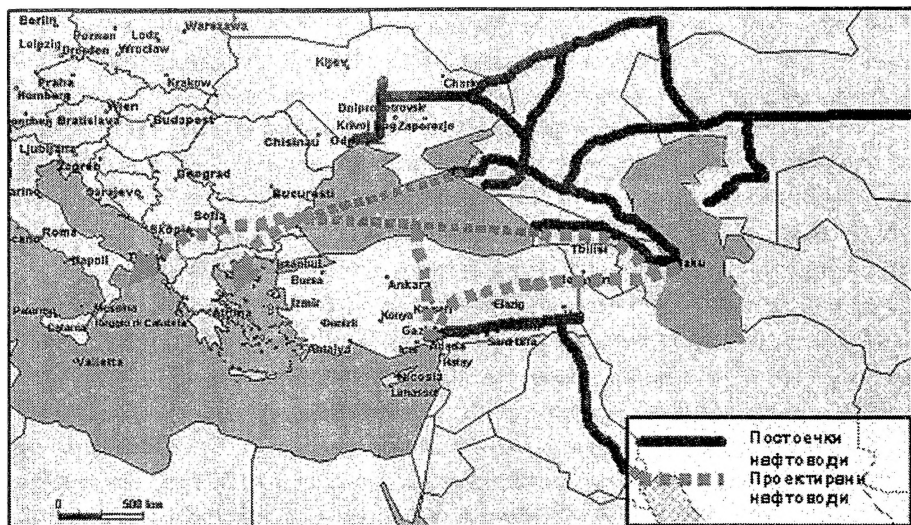
новната цел при изградбата на американскиот нафтовод, според одредени стратегиски видувања, претставува истиснувањето на Европската унија од овој дел на Европа.

Американскиот конзорциум АМБО, во периодот на неговото создавање, беше директно поврзан со Вашингтон, односно со американскиот потпретседател Дик Чејни и со неговата компанија „Халибуртон енерџи“⁴. Според анализата направена од познатата компанија „Брајан и Рут“ (Британска сестринска компанија на „Халибуртон енерџи“), е евидентен податокот дека нафтоводот АМБО станува составен дел од критичниот инфраструктурен коридор Исток–Запад кој во себе ќе вклучи автопат, железничка пруга, нафтовод, оптички телекомуникациски кабли и гасовод. Уште поинтересен податок претставува тоа што „Халибуртон енерџи“ направил договор со американската влада за изградба на воена база на Косово, „Бондстил“, која се наоѓа на околу 20 км од инфраструктурниот коридор Исток–Запад. Во исто време, во работата околу изградбата на нафтоводот, се вклучува и познатата адвокатска фирма „Вајт и Кејс“ од Њујорк, во која, по завршувањето на претседателскиот мандат, се вработил поранешниот претседател на САД, Бил Клинтон⁵.

За прв пат политиката за заштита на патиштата од регионот ја споменал поранешниот американски министер за енергетика Бил Ричардсон, неколку месеци пред воената интервенција на НАТО врз тогашна СР Југославија, во 1999 година. Притоа е потенцирано дека станува збор за американската енергетска безбедност⁶. Територијата на Република Македонија влегува во рамките на споменатата енергетска безбедност.

⁴ Клучните членови на Бушовата администрација имале долготрајно искуство во работа со меѓународните нафтни картели. Бушовата фамилија (Буш сениор) има врски со Карлис групацијата (*Carlisle Group*), која е тесно специјализирана за глобални инвестиции на полето на нафтата и природниот гас. Дик Чејни пред да стане потпретседател работел во нафтниот конгломерат Халибуртон, чии што главни интереси се поврзани со изградба на нафтоводи. Советникот за национална безбедност Кондолиза Рајс (денес државен секретар на САД) пред да дојде во Вашингтон работела за нафтниот гигант Шеврон. *Gopalaswami Parthasarathy*, “War against terrorism - the oil and gas dimensions”, достапен на: <http://www.blonnets.com/bline/2002/06/21> (Посетен на 04.05.2005 година) Чушодовски, М. „Жетва петродолара“ Геополитика, достапно на: <http://www.geopolitika.org.yu/broj5/510.html> (Посетен на 04.05.2005 година)

⁶ Исто.

Слика бр. 3
Нафтови и гасоводи на Балканот,
Блискиот и Средниот Исток

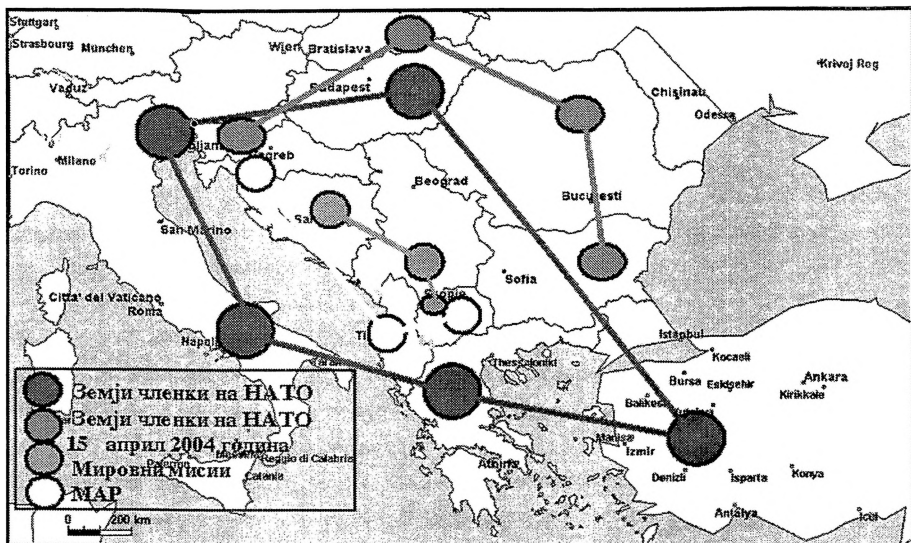
Македонија и геостратежиските оски на Балканот

Соседните држави на Република Македонија, со мали отстапки, имаат паритетни стратeжиски потенцијали. Албанија има нешто помала територија и популација, но ако се има предвид процесот на решавањето на конечниот статус на Косово и бројното албанско население во западниот дел на Македонија и во источна Црна Гора, ја прави Албанија геостратежиски и популациски паритетна на останатите држави.

Една од стратeжиските варијанти, видлива во изминатиот период, за одржување на долготрајна стабилност на Балканот, претставува балансот на силите на новоконституираните локални политичко-територијални ентитети. Ова, пред сè подразбира рамнотежа на воените потенцијали (со јакнење на слабите и со слабеење на големите) и на просторно-површинските односи. Со создавањето на паритетно воено опкружување, македонската територија повторно добива геостратежиска положба, со познати исто-

риски специфички, на „опколена земја“. Главната интенија на САД и на НАТО е, со минимално воено присуство и со паритетни воено-стратегиски потенцијали, да се овозможат услови за непосредно контролирање на регионот. Во тој контекст, минималното воено присуство подразбира контрола на важните стратегиски објекти имајќи ги притоа предвид јадранското крајбрежје, островите и важните аеродроми во тој дел, со што се обезбедува северниот одбранбен медитерански појас. Со приемот на Унгарија, Романија и Бугарија во НАТО, е обезбеден дунавскиот мониторинг и е поврзано јужното крило на НАТО кое, со децении, имаше мала оперативна длабочина и во голема мера беше ранливо. Понатаму, контрола на моравско-вардарскиот коридор, значаен поради централната стратегиска лоцираност на Балканот, поради трансверзалната регионална проодност со значајни стратегиски објекти, Криволак, аеродромот Петровец и Косово и Метохија.

Од геостратегиски аспект, особено е значајно воспоставувањето на воена контрола на Косово, односно неговиот иден статус во регионот. Притоа, треба да се имаат предвид следните факти кои имаат геостратегиско значење: според одредени извори, рудникот Трепча има карактеристики на еден од најбогатите рудници со олово и со цинк во Европа. Според наодите на експертите, резервите од лигнит на Косово доволни се за наредните 13 века. Капацитетот на погонот за преработка на оловото и цинкот е трет по големина во светски рамки. Според Крис Хедис, големиот рударски басен „Стари Трг“ претставува најзначајен недвижен имот на Балканот чија вредност изнесува најмалку 5 милијарди долари. Богатството на рударскиот басен „Стари Трг“ претставува објект на судири и конфронтирања. Благородните метали во тој реон се откопувале и со експлоатирале уште пред 2000 години. Рудниците (22 рудника во басенот) имаат огромно економско и воено-стратегиско значење. Во периодот на Втората светска војна и на германската окупација на Балканот, нацистите ги користеле акумулаторите кои таму се произведувале за придвижување на сопствените подморници. Денес, пред донесувањето на одлуката за конечниот статус на Косово, очигледно е дека стратегиските потенцијали на косовската територија ќе имаат значајна улога во профилирањето на интересните сфери на големите сили, особено на САД и нивната енергетска безбедност во регионот (Флаундерс, С., 2000: 268).

Слика бр. 4
Геостратегиски оски на Балканот

Геостратегиските оски укажуваат дека Западниот Балкан останува зоната во која треба да се доврши редефинирањето. Геостратегиските детерминанти на вкупната положба на македонската територија, во краток временски рок, можат да имаат променливи карактеристики. Непосредното соседство, идниот статус на Косово, се фактори кои го придружуваат приоритетот на ширење на исток и ажурирање на јужните крила со пополнување на просторните студеновоени празнини на Северноатлантската алијанса. Во симбиозата на геостратегиските квалитети на македонската територија се наоѓа и контролата на балканските воено-оперативни правци, како сообраќајни коридори. Во таква констелација валоризацијата на релативните геостратегиски детерминанти на положбата и зачувувањето на територијалната компактност е егзистирачко прашање.

Како алтернатива на варијантата за баланс на силите, а која би била прифатлива за Република Македонија, треба да се посочи тенденцијата за надминување на концептот „покажување моќ“, и насочување на активностите кон јакнење на регионалниот безбедносен идентитет и на соработката.

Значајно место во профилирањето на геостратегиските оски на Балканот има и паневропскиот Коридор број 8. Имено, Коридорот број 8 претставува составен сегмент од еден многу поголем и исклучително значаен проект кој вклучува експлоатација на енергетските ресурси од кавкаскиот регион и од Централна Азија. Реализацијата на еден ваков проект неопходно бара големи инвестиции во придружна транспортна инфраструктура, во насока кон државите консументи. Коридорот број 8, всушност, претставува најважен сегмент, оттука и неговото големо геостратегиско значење, поради фактот што главните произведувачи на нафта и гас во Централна Азија (Казакстан, Туркменистан, Узбекистан, Азербејџан) немаат излез на друго море, со исклучок на Каспиското (Emmanuela C. del Re 2003:355).

Заклучок

Геостратегиското значење на државите произлегува од нивната улога во евентуалните одбранбени или нападни дејствија, како бази од кои може да се контролира морето, воздухот или копното, да се заштитат или да се запоседнат комуникациите. Во секој случај, добрата геостратегиска положба ја зголемува моќта на државата и во војна и во мир.

Република Македонија, со оглед на геостратегиската реалност, нема алтернативна опција од зачленувањето во НАТО и во ЕУ. Споредено со соседните држави, Република Македонија има најмали територијални и демографски потенцијали поради што треба да се движи во насока на градење цврсто стратегиско партнерство со генераторот на геополитичката транзиција, САД⁷. Имајќи ги предвид тенденциите во развојот на односите помеѓу САД и ЕУ, Македонија може да се најде во „сендвич-положба“ што налага пратење на развојот на односите помеѓу главните евроатлантски актери, првенствено на односите внатре во ЕУ, развојот на европската безбедносна и одбранбена политика и преструктурирањето на НАТО.

⁷ Се смета дека НАТО претставува инструмент на САД во реализирањето на нивните воено-политички интереси на Балканот.

Од друга страна, предностите на македонската територија, набљудувани низ визурите на класичниот геостратегиски пристап, се географска положба во централниот дел на Балканскиот Полуостров, граница со две држави членки на НАТО, Грција и Бугарија како и вардарскиот дел од централномериџански позициониранiot вардарско-моравско-подоунавски коридор. Меѓутоа, геостратегиската важност на територијата на Р. Македонија произлегува и од идните „квалитативни“ (коридори, нафтовод и гасовод) карактеристики кои претставуваат геостратегиски значајни сегменти.

Валоризацијата на споменатите геостратегиски карактеристики се од исклучително значење за зачувувањето на територијалната компактност на Република Македонија и валоризирањето на нејзината контактна, коридорска и мостовска политичко-географска положба.

(Рецензент: *проф. д-р Милош Змејковски*)

ЛИТЕРАТУРА

- Грчић, М.** (2000) *Полиитичка географија*. Београд: Географски факултет.
- Петкович, Р.** (1996) *XX век на Балкану, Версај, Јалџа, Дејџон*. Београд: Новинско-издавачка установа Службени лист СРЈ.
- Талевски, Ј.** (2003) *Воена Географија*. Скопје: Воена академија „Генерал Михаило Апостолски“.
- Флаундерс, С.** (2000) „Косово – рат се види због рудног богатства“, во: *НАТО на Балкану*. Подгорица, Београд: Јумедиа монт, Војно-издавачки завод.
- Шушић, С.** (2004) *Геополитички кошмар Балкана*. Београд: Војно-издавачки завод.
- Emmanuela, C. del Re** (2003) *Corridor VIII*. Rome: Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti.
- Fouskas, K., V.** (2003), *Zones of Conflict*, London, Verginia: Pluto Press.
- Tuathal, O.G., Dalby, S.** (eds) (1998) *Rethinking geopolitics*. London: Routledge.
- Vukadinović, R.** (2003) *Nestabilna sigurnost jugoistoka Evrope*. Zagreb: Zbornik Radova Poslijediplomskog studija „Međunarodni odnosi“.
- Williams, H.C.** (1997) „The Question of National“ Congruence in Agnew, J. (ed.) *Political Geography, A Reader*. London: Arnold.

TONI MILESKI

MACEDONIAN GEOSTRATEGIC SURROUNDINGS

Summary

The main focus of the paper is put on the contemporary Balkan geostrategic characteristics. Its try to provide different ways and possibilities for positive valorization used to changes that are happened in straighten Macedonian geostrategic surroundings. Many variously processes have had different impact on Macedonian geostrategic position. Having in mind that circumstances, we should be absolving following notes. Firstly, geopolitical and geostrategic redefinition of the Region. Secondly, contemporary geostrategic aspects. Thirdly, position of the Republic of Macedonia into South European battlefield. Fourthly, qualitative characteristics (oil pipeline, corridors, gas pipeline) which will improve Macedonian territory in the near future. All of those notes should be use up in direction to reinforce Macedonian territory, as well as Macedonian political-geographic position as contact land and corridor between Europe and Near and Middle East.

Keywords: *GEOSTRATEGY, GEOSTRATEGIC AXIS, NATIONAL SECURITY, CORRIDORS, PIPELINE.*